

บทที่ 4

บริบทชุมชน

บ้านสวนนอก หมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 3 ตำบลสวน อำเภอยะราช จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนเชื้อสายไทยเขมร ที่ได้มีการก่อตั้งหมู่บ้านมาอย่างยาวนาน มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชาวบ้านสวน กล่าวคือ เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหม ที่เป็นวัฒนธรรมที่มีความงดงามทั้งทางด้านลักษณะผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความเป็นมาของชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ผล โดยเป็นการเน้นมิติในด้านพื้นที่และค้นหาหน่วยย่อย ๆ ของโครงสร้างต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประวัติการก่อตั้งหมู่บ้าน

ในการก่อตั้งหมู่บ้านสวนนอก ยังไม่มีการบันทึกเอกสารหลักฐานไว้ ซึ่งจากการสืบประวัติการก่อตั้งได้จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ดังนี้

นางเพ็ญ กะรัมย์, นางมิ่ง ขจีฟ้า และนางแสงจันทร์ หงส์ภักดี (2554 : สัมภาษณ์) เล่าว่า บ้านสวนก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2398 ผู้ที่เข้ามาก่อตั้งหมู่บ้านคนแรก ชื่อว่านายดำ (ยังไม่มีนามสกุล) ได้เดินทางมาจากจังหวัดร้อยเอ็ด และได้เห็นสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ มีต้นสวนอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตัดสินใจตั้งบ้านเรือนขึ้นและตั้งชื่อว่า บ้านสวน ตามลักษณะของต้นไม้บ้านสวนเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเหมาะแก่การทำเกษตร และเลี้ยงสัตว์ ทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์สำหรับใช้เป็นแหล่งหาอาหารตามธรรมชาติของชาวบ้าน ต่อมาได้มีผู้คนอพยพมาเพิ่มเติมจากหลายแห่ง ส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายไทยเขมร นายดำได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ปกครองหมู่บ้าน เมื่อนายดำเสียชีวิตลง ได้แต่งตั้งให้นายจันทา (หลวงจันทา) เป็นผู้ปกครองหมู่บ้าน ในสมัยนั้น และได้มีการแต่งตั้งผู้ปกครองเรื่อยมาเป็นลำดับ สำหรับผู้ปกครองหมู่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายบุญทิพย์ กะรัมย์ เป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากชาวบ้านสวน เมื่อ พ.ศ. 2552

ภาพประกอบ 1 บ้านสนวนนอก หมู่ที่ 2 ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช
ที่มา : ผู้วิจัย 21 พฤษภาคม 2554

ที่ตั้ง อาณาเขต การคมนาคม

บ้านสนวนนอก เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่มีประวัติการก่อตั้งมาอย่างยาวนาน มีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง บ้านสนวนนอก มีที่ตั้งและอาณาเขตดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

บ้านสนวนนอก ตั้งอยู่บนทางหลวง รพช. สายห้วยราช – กระสัง ห่างจากตัวอำเภอห้วยราชประมาณ 2.5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ จำนวน 1,592 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 980 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 575 ไร่ และพื้นที่สาธารณะ จำนวน 22 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน. 2553 : เอกสารอัดสำเนา) ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

2. อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านพลวง ตำบลห้วยราช
- ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านสนวนใน ตำบลสนวน
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านจบก ตำบลสนวน
- ทิศตะวันตกติดต่อกับ บ้านพลวงน้อย ตำบลสนวน

3. การคมนาคม

การคมนาคมของชาวบ้านสวนนอก กล่าวได้ว่าเป็นมีการคมนาคมที่สะดวก การเดินทางใช้การเดินทางทางรถยนต์ ถนนสายห้วยราช-กระสัง และห่างจากตัวอำเภอห้วยราช ประมาณ 2.5 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองบุรีรัมย์ ประมาณ 12 กิโลเมตร โดยเริ่มจากตัวเมืองบุรีรัมย์ เส้นทางหลวงหมายเลข 202 จนถึงทางแยกไปอำเภอห้วยราช เดินทางไปตามถนนหมายเลข บร.3003 สายหนองปรือ-ห้วยราช เป็นระยะทาง 7.5 กิโลเมตร จากนั้นเดินทางจากห้วยราชไปที่ บ้านสวนนอก เป็นระยะทาง 2.5 กิโลเมตร

ภาพประกอบ 2 ทางที่เชื่อมต่อกับทางหลวงจากจังหวัดบุรีรัมย์ไปอำเภอห้วยราช
ที่มา : ผู้วิจัย 21 พฤษภาคม 2554

4. ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านสวนนอกมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มบริเวณส่วนใหญ่ใช้ในการทำการเกษตรและมีเนินสูงสำหรับปลูกบ้านเรือนที่อยู่อาศัย พื้นที่ทางด้านตะวันตกของหมู่บ้านเป็นลำห้วยตามธรรมชาติที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งอาหารสำหรับการดำรงชีวิต ซึ่งในปัจจุบันลำห้วยมีสภาพตื้นเขินมากทำให้หาอาหารลำบาก นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำหนองทำนบที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับการทำการเกษตรปลูกพืชผักสวนครัวและการอุปโภค การบริโภค

ภาพประกอบ 3 หนองทำนบแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรพืชสวนครัวของชาวบ้านสนวน
ที่มา : ผู้วิจัย 2 กุมภาพันธ์ 2554

ลักษณะการปกครอง

บ้านสนวนนอกมีการปกครองตามหลักและวิธีการของกระทรวงมหาดไทย โดยได้รับการประกาศเป็นทางการ เมื่อ พ.ศ. 2535 ชื่อว่าบ้านสนวนนอก หมู่ที่ 2 ตั้งอยู่ในเขต ตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ผู้ปกครองหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) ดังนี้

1. นายทอง กอรัมย์ เป็นผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 - 2548
2. นายสังเวียน กิษรัมย์ เป็นผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - 2552
3. นายบุญทิพย์ กะรัมย์ เป็นผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 - ปัจจุบัน

บ้านสนวนนอกอยู่ในเขตรับผิดชอบดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงการพัฒนาหมู่บ้านระหว่างภาครัฐกับประชาชน จึงมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนในหมู่บ้าน จำนวน 2 คน คือ

1. นางลำชี กุรัมย์
2. นางปราณี ชะจีฟ้า

นอกจากผู้นำทางทางการปกครองที่เป็นผู้นำอย่างเป็นทางการแล้ว ยังมีผู้นำแบบไม่เป็นทางการที่มีบทบาทต่อชุมชนและชาวบ้านสนวนให้ความเคารพนับถือ คือ ผู้สูงอายุ และบุคคลที่มีศีลธรรมและเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านได้แก่

1. นายมาก จะจีฟ้า
2. นายคอน กาละสิรัมย์
3. นายเปลื้อง เพชรเลิศ
4. นางสมจิตร การรัมย์
5. นายเพย เทียมพล
6. นายสำนวน กุรัมย์

กล่าวได้ว่าการปกครองของบ้านสนวนนอก มีการปกครองทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ โดยการใช้รูปแบบวิธีการปกครองตามระบบราชการมีผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งหรือการเลือกตั้งจากส่วนราชการเป็นผู้นำและในส่วนผู้นำตามธรรมชาติที่เป็นผู้นำตามลักษณะทางวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นผู้นำที่ได้รับความเคารพศรัทธาจากชาวบ้านให้เป็นผู้นำชุมชน มีบทบาทที่คอยให้คำแนะนำในการดำรงชีวิตและพัฒนาหมู่บ้านไปพร้อมกัน

จำนวนประชากร

ประชากรในบ้านสนวนนอก ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายเขมร โดยจากการสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน จปฐ. ขององค์การบริหารส่วนตำบลสนวน ประจำปี 2554 มีประชากรจำนวน 610 คน โดยมีจำนวนประชากรชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ชาย 302 คน หญิง 308 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรบ้านสนวนนอก หมู่ที่ 2

ที่	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร		รวม (คน)	จำนวน ครัวเรือน	รายได้เฉลี่ย บาท/ครัวเรือน/ปี
			ชาย (คน)	หญิง (คน)			
1	สนวนนอก	2	302	308	610	137	42,329

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลสนวน (2553 : 8)

จากตาราง 1 เห็นได้ว่า จำนวนประชากรของบ้านสนวนนอก หมู่ที่ 2 มีจำนวนประชากรที่มีสัดส่วนระหว่างเพศชายกับเพศหญิงใกล้เคียงกัน และมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี สูงกว่าเกณฑ์ในการสำรวจความจำเป็นพื้นฐาน กล่าวได้ว่ามีระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ดี ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของชาวบ้านสวนนอก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการและองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ เป็นงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์และองค์การบริหารส่วนตำบลส่วน ซึ่งในระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแยกได้ดังนี้

1. ถนน ในหมู่บ้านสวนนอก แยกเป็นสองส่วน ได้แก่ ถนนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ก่อสร้างผ่านหมู่บ้านได้แก่ ถนนสาย บร.3003 ซึ่งเป็นทางสัญจรหลักในการเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินและเข้าสู่อำเภอห้วยราชและต่อเนื่องไปถึงจังหวัดบุรีรัมย์ ถนนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ได้ก่อสร้างจากอำเภอหนองปรือใหญ่-ห้วยราช มีระยะทาง 7.5 กิโลเมตร

ภาพประกอบ 4 ถนนที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสร้างตัดผ่านบ้านสวนนอก หมู่ที่ 2
ที่มา : ผู้วิจัย 21 พฤษภาคม 2554

นอกจากนั้นยังมีทางคอนกรีตภายในหมู่บ้านสำหรับใช้สัญจรติดต่อภายในหมู่บ้าน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสวนนอกได้เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ทำให้การสัญจรภายในหมู่บ้านและ การสัญจรของชาวบ้านที่จะไปในตัวเมืองจังหวัดบุรีรัมย์มีความสะดวกสบายมากขึ้น

ภาพประกอบ 5 ถนนคอนกรีตในหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้สัญจร
ที่มา : ผู้วิจัย 2 กุมภาพันธ์ 2554

2. ไฟฟ้า บ้านสวนนอกห่างจากตัวอำเภอห้วยราชประมาณ 2.5 กิโลเมตร ทำให้ระบบไฟฟ้ามีใช้อย่างทั่วถึงทุกหลังคาเรือน ซึ่งการใช้ไฟฟ้าของบ้านสวนนอกได้รับบริการการจ่ายกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการใช้ไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึงทำให้การดำเนินชีวิตของชาวบ้านมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น มีการนำเทคโนโลยี และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องขยายเสียง ฯลฯ เป็นต้น

3. ประปา ในส่วนการใช้น้ำประปา บ้านสวนนอกยังไม่มีน้ำประปาใช้ เนื่องจากยังไม่มีกรขยายเขตน้ำประปาออกไป ทำให้ประชาชนชาวบ้านยังต้องพึ่งพาน้ำจากหนองท่านบในการอุปโภคและใช้ในการทำการเกษตรพืชสวนครัวเท่านั้น ซึ่งน้ำบริโภคใช้น้ำฝนที่เก็บกักไว้ในถังเก็บในช่วงฤดูฝน

4. การศึกษา ในเขตพื้นที่บ้านสวนนอกมีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 โรงเรียน ซึ่งได้ให้บริการแก่ลูกหลานในเขตพื้นที่ใช้เป็นที่แสวงหาความรู้ โดยได้เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -6 ในปัจจุบันชาวบ้านนิยมให้ลูกหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้นเพื่อจะได้ทำงานที่มั่นคง กล่าวได้ว่าประชาชนในบ้านสวนนอก ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาของลูกหลาน โดยมุ่งหวังว่าหากลูกหลานมีการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้มีงานทำที่มั่นคง เช่น รับราชการ

พนักงานรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ เป็นต้น กล่าวได้ว่าการให้ความสำคัญของการศึกษาของชาวบ้านเป็นไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เห็นได้จากเมื่อลูกหลานเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้วจะส่งให้ลูกหลานเรียนในระดับที่สูงขึ้น โดยสถานศึกษาที่นิยมส่งให้ลูกหลานเรียนในระดับที่สูงขึ้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบางส่วนที่ออกไปแสวงหาความรู้ในท้องถิ่น ี่ด้วย

5. สาธารณสุข ในเขตบ้านสนวนนอก มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน (สถานีอนามัยเดิม) ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน โดยให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสนวน การให้คำแนะนำการรักษาสุขภาพ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นในกรณีผู้ป่วยที่ไม่มีอาการสาหัส นอกจากนี้จะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสาธารณสุขขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน การประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อป้องกันโรคติดต่อต่าง ๆ เป็นต้น

ภาพประกอบ 6 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบล ที่ตั้งอยู่ในเขตบ้านสนวน
ที่มา : ผู้วิจัย 21 พฤษภาคม 2554

เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านสวนนอก

ระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประชาชนบ้านสวนนอก มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยโดยการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างช้า ๆ ทำให้การสังเกตการเปลี่ยนแปลงไม่เห็นเด่นชัดมากนัก ในปัจจุบันหากมีการเปรียบเทียบกับช่วงเมื่อ 30 ปี ที่ผ่านจะเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน ซึ่งจากการศึกษาภาคสนามในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านสวนนอก สามารถแยกประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของชาวบ้านสวนนอกได้มีพัฒนาการเรื่อยมา ซึ่งอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน คือ เกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การปลูกพืชผักสวนครัว แต่ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ระบบเศรษฐกิจพื้นฐานระดับชุมชนต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจระดับประเทศทำให้เศรษฐกิจของชาวบ้านสวนนอกไม่ได้อยู่กับภาคการเกษตรเท่านั้น โดยจากการสัมภาษณ์ถึงพัฒนาการด้านเศรษฐกิจของบ้านสวนพอสรุปได้ดังนี้

นายมาก ขจีฟ้า อายุ 78 ปี , นายเพชร เทียมพล อายุ 71 ปี และนายสำนวน กุรมรัมย์ อายุ 67 ปี (2554 : สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงระบบเศรษฐกิจของชาวบ้านสวนนอกว่า เมื่อแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านระบบเศรษฐกิจของชาวบ้านเป็นแบบพึ่งพาธรรมชาติและการพึ่งพาระหว่างคนในชุมชน การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างเรียบง่าย โดยการแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน เช่น ใช้ถ่านแลกกับข้าวสาร ข้าวแลกกับพริก ฯลฯ เป็นต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ระบบเงินเข้ามาเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเป็นผลมาจากการส่งเสริมจากภาครัฐที่ได้ส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมากขึ้น มีการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรผ่านทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) ในช่วงนี้กล่าวได้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของระบบเศรษฐกิจที่ชาวบ้านเริ่มมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น จากการส่งเสริมดังกล่าวทำให้ชาวบ้านเริ่มรู้จักคำว่า หนี้สิน และการกู้ยืม ผลผลิตที่ได้จะจำหน่ายให้กับพ่อค้าเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน และนำไปชำระหนี้ให้กับทางธนาคารและสถาบันการเงินที่กู้ยืมมา วิธีการดำรงชีวิตของชาวบ้านเริ่มอึดอัดขัดสน ประกอบกับรายจ่ายที่สูงขึ้น ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ชาวบ้านต้องดิ้นรนเพื่อให้อยู่รอดในระบบเศรษฐกิจใหม่ ทำให้อาชีพของชาวบ้าน นอกจากการทำเกษตรกรรมแล้วชาวบ้านได้แสวงหาอาชีพอื่น ๆ เพื่อให้มีรายได้เพียงพอที่จะใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งแยกกลุ่มอาชีพใหม่ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 กลุ่มอาชีพดั้งเดิม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมแต่ได้เพิ่มเกษตรกรรมทางเลือกเพิ่มขึ้น ได้แก่ การปลูกพืชสวนครัว การทำประมงสมัยใหม่ เป็นต้น โดยการประกอบอาชีพเพิ่มนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจำหน่ายให้มีรายได้มากขึ้นนอกจากรายได้จากการทำนา ผู้ที่มีกลุ่มอาชีพนี้มีการ

ปรับตัวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไป ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของเครือข่ายในชุมชน ซึ่งจะมีการแบ่งปันพืชผักให้แก่ญาติพี่น้องอยู่เป็นประจำ

1.2 กลุ่มอาชีพรับจ้าง เป็นกลุ่มอาชีพที่เริ่มเข้ามามีบทบาทมากที่สุดในยุคเศรษฐกิจใหม่ที่มีการใช้ระบบเงินตรามากขึ้น อาชีพรับจ้างมีทั้งในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม ในภาคการเกษตรส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียงซึ่งรับจ้างเพื่อรายได้ในระยะสั้นที่จะนำมาใช้ในการใช้สอยในชีวิตประจำวันช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น ไม่มีการรับจ้างตลอดทั้งปี ในส่วนการรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมจะเป็นคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในชุมชน ทั้งที่จบการศึกษาในชั้นอุดมศึกษาและชั้นประถมศึกษา แรงงานรับจ้างเหล่านี้จะรับจ้างในตัวเมืองและต่างจังหวัด เป็นส่วนใหญ่

1.3 กลุ่มอาชีพรับราชการ เป็นอาชีพของคนส่วนน้อยในชุมชน ซึ่งการทำอาชีพรับราชการเป็นที่ต้องการของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากผู้ที่มีอาชีพรับราชการจะมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีและเป็นที่น่าถือของชาวบ้าน กลุ่มคนที่รับราชการจะไม่มีอาชีพอื่น ๆ เป็นอาชีพรองเหมือนกับชาวบ้านทั่วไป

1.4 กลุ่มชาวบ้านที่ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มสร้างอาชีพ เป็นกลุ่มอาชีพที่เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านที่ต้องดิ้นรนในระบบเศรษฐกิจใหม่ โดยการรวมตัวของชาวบ้านจะดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าและจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งในปัจจุบันมีกลุ่มอาชีพที่มีการดำเนินการอยู่ ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไหม

เห็นได้ว่าระบบเศรษฐกิจของชาวบ้านสวนนอกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพามาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้เกิดอาชีพที่หลากหลายขึ้นเพื่อสนองต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด เป็นระบบเศรษฐกิจที่ผูกอยู่กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีการนำเทคโนโลยีเข้าสู่กระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม มีการใช้เงินทุนในการผลิตมากขึ้น การใช้แรงงานคนและสัตว์ลดลง สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบสังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน

2. สังคมและวัฒนธรรม

ชาวบ้านสวนนอกเป็นคนไทยเชื้อสายเขมรที่มีระบบสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมยังคงมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ เช่นเดียวกับชาวไทยอีสานทั่วไป มีการนับถือผู้อาวุโส และการลำดับเครือญาติ จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในหมู่บ้านในระบบสังคมและวัฒนธรรมทำให้เห็นถึงระบบสังคมและวัฒนธรรม โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

2.1 ระบบสังคม

นายคอน กาละสิรัมย์ อายุ 62 ปี และนางสมจิตร การรัมย์ อายุ 58 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ระบบสังคมของชาวบ้านสวนนอก มีความผูกพันกันในระบบเครือญาติเริ่มมีระยะห่างออกไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจทำให้คนรุ่นใหม่ต้องเดินทางไปรับจ้างต่างถิ่น ทำให้ไม่มีการพบปะกันในหมู่เครือญาติคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสนใจในความสัมพันธ์ของเครือญาติที่อยู่ห่างไกล ทั้งนี้เป็นผลจากการที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ตามกระแสการไหลบ่าของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เข้ามามีบทบาทในชุมชน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่เป็นแรงผลักดันให้คนหนุ่มสาวต้องเดินทางออกนอกชุมชน ทำให้ครอบครัวและหมู่ญาติ ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกันส่งผลให้ความสัมพันธ์จึงเริ่มเสื่อมคลายลง ในส่วนของระบบครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โดยแต่ละครอบครัวจะประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไป ทำให้ความสัมพันธ์ของญาติพี่น้องห่างเหินกัน คนรุ่นใหม่ไม่รู้จักลำดับเครือญาติของตนเอง

2.2 วัฒนธรรม

วัฒนธรรมของชาวบ้านสวนนอกมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ภาษาพูด การดำรงชีวิตและอาหารการกิน แต่ก็มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้กลืนกลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวบ้านสวนนอกไปเกือบหมดสิ้นคงหลงเหลืออยู่เฉพาะภาษาพูดในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมของชาวบ้านสวนนอกแยกเป็นข้อได้ดังนี้

2.2.1 ความเชื่อ

นายบุญทิพย์ กะรัมย์ อายุ 57 ปี และนางสมจิตร การรัมย์ อายุ 58 ปี (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ความเชื่อของชาวบ้านสวนนอก มีความเชื่ออยู่ 2 ประการ คือ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพชนเป็นความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ผลแห่งการกระทำ เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีसाง เครื่องราง โขคลาง และดวงชะตา ซึ่งความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อที่เกิดจากการสืบทอดมาเป็นประเพณีของชุมชน เช่น ความเชื่อในพิธีแซน โคนตา (การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ) เป็นต้น ความเชื่อเหล่านี้ยังคงอยู่ในระบบวัฒนธรรมของชาวบ้านสวนนอกอย่างเหนียวแน่น แต่มีบางความเชื่อที่เริ่มเสื่อมคลายไปจากความรู้สึกรักของชาวบ้านเนื่องจากได้รับการพิสูจน์จากวิทยาการสมัยใหม่ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับผีน้ำ เป็นต้น

2.2.2 ประเพณี

นายเปลื้อง เพชรเลิศ อายุ 63 ปี, นายเพช เทียมพล อายุ 68 ปี และ นายสังเวียน กะฉิมรัมย์ อายุ 62 (2554 : สัมภาษณ์) กล่าวถึงประเพณีของชาวบ้านสนวนนอกว่า แม้ว่าจะเป็นคนไทยเชื้อสายเขมรชาวบ้านสนวนนอก ก็มีประเพณีที่เหมือนกับคนไทยอีสานในท้องถิ่นอื่น ๆ แต่พิธีการขั้นตอนการประกอบพิธีอาจจะมีการแยกย่อยออกไปในบางประการ ซึ่งประเพณีของชาวบ้านสนวนนอกแบ่งตามเดือนใน 12 เดือน คือ

- 2.2.2.1 เดือนอ้าย (เดือนหนึ่ง) ตักบาตรปีใหม่
- 2.2.2.2 เดือนยี่ (เดือนสอง) บุญขวัญข้าว
- 2.2.2.3 เดือนสาม เลี้ยงผีปู่ตา
- 2.2.2.4 เดือนสี่ บุญเทศน์มหาชาติ
- 2.2.2.5 เดือนห้า บุญสงกรานต์
- 2.2.2.6 เดือนหก บุญเบิกบ้าน
- 2.2.2.7 เดือนเจ็ด บุญสะเดาะเคราะห์หมู่บ้าน
- 2.2.2.8 เดือนแปด บุญเข้าพรรษา
- 2.2.2.9 เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน
- 2.2.2.10 เดือนสิบ บุญวันสารทใหญ่
- 2.2.2.11 เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา และบุญกฐิน
- 2.2.2.12 เดือนสิบสอง บุญลอยกระทง

เห็นได้ว่าสังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้านสนวนนอกเป็นเช่นเดียวกับคนไทยอีสานส่วนใหญ่ โดยระบบสังคมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมส่วนใหญ่ที่มีการเชื่อมโยงระบบข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีเข้าด้วยกันทำให้เกิดการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ระบบสังคมมีวิถีการเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ความสัมพันธ์ทางสังคมในระบบเครือญาติเริ่มมีระยะห่างมากขึ้น แต่วัฒนธรรม ประเพณีที่งดงามของชาวบ้านสนวนนอกยังคงมีปฏิบัติให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดให้กับคนรุ่นใหม่ต่อไป